

Opgave 1 Ontwikkelingssamenwerking

tekst 1

Kiezen voor effect

1. Inleiding

5 **Waarom krijgt het ene land wel ontwikkelingshulp en het andere niet? En hoe wordt ervoor gezorgd dat de hulp goed terecht komt? Dit document geeft op deze vaak gestelde vragen antwoord.**

(...)

10 De Nederlandse ontwikkelingshulp begon in 1949 met een schenking van 1,5 miljoen gulden aan een programma van de Verenigde Naties. In het midden van de jaren negentig was het budget voor Ontwikkelingssamenwerking uitgegroeid tot een dikke zes miljard gulden.

2. Duurzame armoedebestrijding

15 Nederland wil op een duurzame manier armoede bestrijden. Dat is de kern van ontwikkelingsamenwerking. 'Duurzaam' heeft meerdere betekenissen. In de eerste plaats 'blijvend': de inspanningen zijn erop gericht dat een land, stad, dorp of bevolkingsgroep ook na beëindiging van de steun op eigen kracht verder kan. 'Duurzaam' betekent echter ook dat je geen aanslagen pleegt op het milieu. (...)

20 Armoedebestrijding is niet alleen een kwestie van steun aan afzonderlijke landen of regio's. Ook in het wereldwijde economische verkeer zijn aanpassingen nodig om te voorkomen dat landen, volkeren en culturen in de marge verdwijnen. De steeds uitbreidende internationale contacten hebben zeker ook zegeningen gebracht, zoals sterke verhoging van de productiviteit, kennisverbreding en culturele uitwisseling.

30 Maar het risico van een tweedeling tussen landen die daarvan profiteren en landen die 'niet meer meedoen' of afhaken is

levensgroot. (...) Moderne ontwikkelingsamenwerking heeft dus ook de opdracht om ervoor te zorgen dat rijke en arme landen op voet van gelijkheid kunnen meedoen aan de wereldeconomie. (...)

3. De verdeling van het budget

45 In het najaar van 1998 kondigde de minister voor Ontwikkelingssamenwerking aan het aantal landen dat van Nederland diverse hulp ontvangt, drastisch te gaan beperken. Tot dan toe ontvingen 118 landen diverse hulp. Het kabinet wilde het aantal waarmee intensief wordt samengewerkt, terugbrengen tot ongeveer 18 en met een aantal landen een beperkte relatie aangaan. Het budget van Ontwikkelingssamenwerking is in het regeerakkoord vastgesteld op 0,8% van het Bruto Nationaal Product. (...)

50 Daarvan wordt een groot deel besteed via internationale organisaties zoals de Verenigde Naties, de Europese Unie of de Wereldbank. (...) Daarnaast gaat er veel geld naar speciale programma's zoals de uitgaven voor de Nederlandse Antillen en Aruba, naar activiteiten voor een regio of een groep landen en naar organisaties zoals Novib, Bilance, Icco, Hivos, SNV en PSO. Het resterende deel gaat rechtstreeks van de Nederlandse regering naar een met naam genoemd land.

65 (...)

4. De selectie

70 Bij de selectie van de 18 landen waarmee Nederland intensief en langdurig samenwerkt, is in eerste instantie gelet op drie zaken. (...)

bron: Brochure 'kiezen voor effect, Ontwikkelingssamenwerking in 2000', Ministerie van Buitenlandse Zaken, juli 1999

■ Opgave 1 Ontwikkelingssamenwerking

Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft de voorlichtingsbrochure *kiezen voor effect, Ontwikkelingssamenwerking in 2000* uitgegeven. Daarin staan de hoofdlijnen van het ontwikkelingsbeleid voor de periode 1998–2002 beschreven. Tekst 1 bevat een gedeelte van deze brochure.

Ga uit van tekst 1 bij het beantwoorden van de vragen van deze opgave.

In de brochure wordt gesproken over ontwikkelingshulp (regel 3) en ontwikkelingssamenwerking (regel 12). Hoewel deze begrippen vaak door elkaar worden gebruikt, gaat het om twee verschillende begrippen.

- 4p 1 A Geef het verschil aan tussen ontwikkelingshulp en ontwikkelingssamenwerking.
B Geef twee citaten uit paragraaf 2. *Duurzame armoedebestrijding* die kenmerkend zijn voor ontwikkelingssamenwerking.

De afgelopen decennia zijn er verschillende ontwikkelingsstrategieën geformuleerd om onderontwikkeling in arme landen terug te dringen. Er wordt onder andere onderscheiden: de kapitalistische strategie, de socialistische strategie, de basisbehoeftenstrategie en de strategie van self-reliance.

De Nederlandse regering kiest vanaf het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw voor de doelstelling van duurzame armoedebestrijding (zie paragraaf 2). In dit model van duurzame armoedebestrijding zijn kenmerken van de vier genoemde strategieën terug te vinden.

- 4p 2 Leg van twee van de vier bovengenoemde ontwikkelingsstrategieën uit welk kenmerk je van toepassing vindt op het model van duurzame armoedebestrijding.

„Ook in het wereldwijde economische verkeer zijn aanpassingen nodig om te voorkomen dat landen, volkeren en culturen in de marge verdwijnen.” (regels 27–30)

- 3p 3 Welke economische aanpassingen zijn nodig om te zorgen dat ontwikkelingslanden, meer dan nu het geval is, kunnen profiteren van de wereldhandel?
Geef daarvan drie voorbeelden.

Zie paragraaf 3. De verdeling van het budget en paragraaf 4. De selectie.

Nederland wil met 18 ontwikkelingslanden intensief en langdurig samenwerken.

Bij de selectie is in eerste instantie gelet op drie zaken (regels 69–72).

- 3p 4 Welke drie zaken zullen een rol hebben gespeeld bij de selectie van deze 18 landen?
Geef per zaak een reden voor de selectie van deze landen.

„Het budget van Ontwikkelingssamenwerking is in het regeerakkoord vastgesteld op 0,8% van het Bruto Nationaal Product” (regels 53–55). Met een aantal vergelijkbare landen, zoals de Scandinavische landen, geeft Nederland van de rijke landen naar verhouding het meest aan ontwikkelingssamenwerking.

- 2p 5 Welk politiek-strategisch motief heeft Nederland daarvoor?

Naast een politiek-strategisch motief speelden/spelen bij ontwikkelingssamenwerking andere motieven een rol. Dat zijn onder andere: humanitaire/ethische motieven, economische motieven en ecologische motieven.

- 6p 6 Geef van deze drie soorten motieven aan in welke mate elk soort motief een rol speelt in het ontwikkelingsbeleid van het tweede kabinet-Kok (1998–2002).
Verwerk in je antwoord een kenmerk van het ontwikkelingsbeleid onder minister Herfkens. (Niet alle kenmerken van het ontwikkelingsbeleid staan in tekst 1.)

Naast bilaterale ontwikkelingssamenwerking met diverse landen, gaat veel hulp van Nederland naar internationale organisaties zoals de VN en de Wereldbank.

- 2p 7 Welke redenen voert Nederland aan om via deze internationale organisaties geld te besteden aan ontwikkelingssamenwerking? Geef er twee.

Eindexamen maatschappijleer vwo 2002-II

- Een derde van het budget van Ontwikkelingssamenwerking gaat naar particuliere organisaties, waaronder de zogenoemde Medefinancieringsorganisaties (MFO's) zoals Novib, Icco, Hivos en Bilance (regels 63–64).
- 2p **8** Waarom past het financieren van MFO's door de overheid goed bij een beleid dat zich richt op duurzame armoedebestrijding?
Betrek in je antwoord de doelstelling en werkwijze van deze organisaties.

- Als particulier kun je naast geldelijke steun aan vele ontwikkelingsorganisaties, ook op een andere wijze een bijdrage leveren aan ontwikkelingssamenwerking, bijvoorbeeld door het kopen van Max Havelaarkoffie.
- 2p **9** Leg uit waarom het kopen van Max Havelaarkoffie een nuttige bijdrage is aan ontwikkelingssamenwerking.

- In juni 2000 ontstond in de media het beeld dat de minister van Landbouw, Brinkhorst, en zijn collega Herfkens voor Ontwikkelingssamenwerking het niet helemaal eens waren over het Europees landbouwbeleid. Herfkens heeft dat beleid 'schandalig' genoemd, omdat het de ontwikkelingslanden benadeelt, waarna Brinkhorst Herfkens beschuldigde van 'simplisme' (bron: *de Volkskrant* van 28 juni 2000).
De vraag is of het Europees landbouwbeleid werkelijk de ontwikkelingslanden benadeelt. Onder andere ambtenaren van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij hebben juist gesteld dat de Europese markt wagenwijd openstaat voor het overgrote deel van de Afrikaanse landbouwproducten (bron: *de Volkskrant* van 2 juni 2000).
- 2p **10** Aan welk verdrag tussen de EU en een groot aantal ontwikkelingslanden ontleen deze ambtenaren hun bewering dat de Europese markt openstaat voor het overgrote deel van de Afrikaanse landbouwproducten?
Licht dit verdrag toe.